

Nr. van het arrest

Nr. 1582 Corr. Folio

Nr. 2001 CV 19 van het parket

Nr. van de griffie

ARREST

Het Hof van Beroep te Brussel, 15de kamer,

zitting houdend in strafzaken, wijst het volgende arrest :

In zake van het Openbaar Ministerie en van :

- 1) , en,
- 2) , samenwonende te
}

burgerlijke partijen,
oorspronkelijk rechtstreeks dagenden,
vertegenwoordigd door meester , advocaat aan de balie van

- 3) **DE GEWESTELIJK STEDENBOUWKUNDIG INSPECTEUR,**
bevoegd voor het grondgebied van handelend in
naam van het Vlaams Gewest, met burelen te

eiser tot herstel,
vertegenwoordigd door meester loco meester
beiden advocaat aan de balie van

tegen :

wonende te , geboren te op

beklaagde,
oorspronkelijk rechtstreeks gedaagde,
vertegenwoordigd door meester advocaat aan de balie
van

*****

rechtstreeks gedaagd bij exploit d.d. 20 november 1995 van
gerechtsdeurwaarder , plaatsvervanger van , gevestigd
te

teneinde zich te horen veroordelen, om de motieven vermeld in de rechtstreekse
dagvaarding, tot betaling van een schadevergoeding zoals bepaald in genoemde
dagvaarding,

na uitspraak op strafgebied uit hoofde van : overtreding van de artikelen 1, 44§1-
1°, 64, 65 en 69 van de wet van 29 maart 1962,
namelijk zonder bouwvergunning, een paardenloods met betonnen mestbak te
hebben opgericht achter de eigendom van rechtstreeks dagende partijen en een
schrikdraad te hebben aangebracht die onder elektrische spanning staat en die
o.m. loopt langsheen de tuin van rechtstreeks dagende partijen en deze toestand
gehandhaafd te hebben.

Overgeschreven te hypotheekkantoor op 23 november 1995, nr.

*****

Gezien de hogere beroepen ingesteld op :

- 20 december 2000 door de beklaagde en dit
tegen alle beschikkingen op burgerlijk en strafrechtelijk gebied;
- 21 december 2000 door het openbaar ministerie tegen beklaagde

tegen een vonnis uitgesproken na tegenspraak door de 52ste kamer van de cor-
rectionele rechtbank te Brussel d.d. 6 december 2000 dat zegt dat de
overtredingen weerhouden in de rechtstreekse dagvaarding bewezen voorkomen.

Derhalve :

- op strafrechtelijk gebied:

Veroordeelt beklaagde tot :
een geldboete van 150 frank x 200 = 30.000 frank of 1 maand vervangende
gevangenisstraf met 5 jaar uitstel voor 100 frank;
een bijdrage van 10 frank x 200 = 2.000 frank;
een vergoeding van 1.000 frank;
de kosten : 1503 frank;

- op burgerlijk gebied:

Wijst de schade-eis van de rechtstreeks dagende partijen af als ongegrond.

- wat betreft de herstellvordering:

Verklaart de herstellvordering d.d. 2 juli 1991 van de gemachtigde ambtenaar ontvankelijk en gegrond.

Beveelt de beklaagde de plaats te herstellen in de vorige staat binnen een termijn van 8 maanden te rekenen vanaf de datum waarop dit vonnis kracht van gewijsde verkrijgt.

Zegt voor recht dat indien de beklaagde niet zelf tot het herstel van de plaats in de vorige toestand overgaat binnen de gezegde termijn, de gemachtigde ambtenaar in de uitvoering ervan kan voorzien, overeenkomstig artikel 65§2 van de wet van 29 maart 1962, op kosten van de veroordeelde die gedwongen wordt de uitgaven terug te betalen tegen overlegging van een staat op hun kosten begroot en uitvoerbaar verklaard door de beslagrechter, op verzoekschrift.

Zegt voor recht dat beklaagde een dwangsom verbeurt van 2.000 frank per dag vertraging in het voordeel van het Vlaams Gewest bij niet vrijwillige uitvoering van de herstelmaatregel binnen de hiervoor gestelde termijn.

Zegt voor recht dat melding van dit vonnis zal gemaakt worden in de rand van de overschrijving van de dagvaarding op de wijze bij artikel 84 van de hypotheekwet voorgeschreven.

*****

Gehoord het verslag van voorzitter

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn vordering.

Gehoord de eiser tot herstel in zijn middelen van verdediging, zoals ter zitting ontwikkeld door meester

Gehoord de rechtstreeks dagende partijen in hun middelen van verdediging, zoals ter zitting ontwikkeld door meester

Gehoord de beklaagde in haar middelen van verdediging, zoals ter zitting ontwikkeld door meester

Gelet op de conclusies en stukken van partijen.

*****

De hogere beroepen en het incidenteel beroep van de rechtstreeks dagende partijen werden regelmatig naar vorm en tijdig ingesteld.

Het hoger beroep van de beklaagde, in zoverre gericht tegen de burgerlijke vordering tot betaling van schadevergoeding die ongegrond verklaard werd, is niet ontvankelijk bij gebreke aan belang.

De feiten en procedure

Bij aanvankelijk proces-verbaal d.d. 15 oktober 1990 werd vastgesteld dat op het onroerend goed gelegen aan kadastraal gekend onder nr. een paardenstal werd opgericht op een betonsokkel op ongeveer 4,5 m afstand van de grens van het aanpalend perceel en een betonverharding tegen de grens van de percelen

In zijn verhoor d.d. 19 november 1990 verklaarde dat die paardenstal op zijn eigendom gelegen was en dat hij deze gebruikte voor het schuilen van paarden. Hij zou een verzoek tot regularisatievergunning daarvoor indienen dewelke echter nooit bekomen werd.

Bij brief d.d. 2 juli 1991 aan de procureur des Konings deelde de gemachtigde ambtenaar zijn herstellenvordering mee die erin bestond de plaats in de vorige staat te herstellen en dit onder verbeurte van een dwangsom van 2.000 BEF. per dag vertraging.

Ter verantwoording riep de gemachtigde ambtenaar de strijdigheid in van de constructies met art. 15 van het K.B. d.d. 28.12.72 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen gezien de inplanting van een niet-agrarisch of niet para-agrarisch bedrijf in landschappelijk waardevol gebied.

Het gewestplan dat bij Koninklijk Besluit van 7 maart 1977 werd vastgesteld, heeft het perceel opgenomen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

De beklaagden werden op 20 november 1995 gedagvaard voor de correctionele rechtbank te Brussel. Het dagvaardingsexploot werd op 23 november 1995 overgeschreven op het hypotheekkantoor.

Zij werden oedaarvaard door de rechtstreeks dagende partijen die eigenaar waren van het aangrenzend perceel, voor:

- de oprichting, zonder bouwvergunning van een paardenloods met betonnen mestbak, achter de eigendom van de rechtstreeks dagende partijen en het aanbrengen van een schrikdraad die onder elektrische spanning stond en die langsheen de tuin van de rechtstreeks dagende partijen liep;
- het overtreden van art. 44 §1 van de Stedenbouwwet d.d. 29 maart 1962 door het optrekken en instandhouden van die bouwwerken zonder de nodige bouwvergunning;
- het herstel van de plaats in de vorige toestand;
- het betalen van een schadevergoeding ten belope van 750.000 BEF.

Op is overleden.

De eerste rechter heeft in het bestreden vonnis :

- gezeed dat de oopenbare vordering geen doorgang kon vinden in hoofde van wegens overlijden;
- schuldig bevonden aan de overtredingen zoals weerhouden in de rechtstreekse dagvaarding en haar veroordeeld tot betalen van een geldboete van 150 frank met opdecimen gebracht op 30.000 frank en uitstel van tenuitvoerlegging werd verleend voor de geldboete ten belope van 100 frank gedurende een termijn van vijf jaar;
- de vordering tot schadevergoeding van de rechtstreeks dagende partijen als ongegrond afgewezen;
- de herstellvordering van de gemachtigde ambtenaar gegrond verklaard en het herstel in de vorige toestand bevolen binnen een termijn van acht maanden, te rekenen vanaf de datum waarop het vonnis kracht van gewijsde verkreeg, onder verbeurte van een dwangsom van 2.000 BEF. per dag vertraging;
- de ambtshalve uitvoering werd voorzien.

Bij dagvaarding d.d. 26 maart 2011 werd de zaak voor het hof van beroep te Brussel ingeleid op 9 mei 2011, waarop de zaak, op verzoek van partijen, werd uitgesteld naar de zitting van 14 november 2011.

In rechte

Wat betreft de strafvordering

Ter zitting van het hof d.d. 14 november 2011 werden de partijen uitgenodigd zich te verdedigen nopens een eventuele herkwalificatie van de feiten zoals omschreven in de rechtstreekse dagvaarding als volgt, en dit wat het oprichtingsmisdrijf betreft :

"een inbreuk te hebben gepleegd op art. 4.2.1.1.a van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. hierna VCRO genoemd. door op een onroerend goed aeleaen aan de kadastraal gekenc in de periode van 1 januari 1990 tot en met 23 september 1990 zonder voorafgaandelijke schriftelijke vergunning een bouwwerk te hebben opgericht, meer bepaald een paardenloods met betonnen mestbak en een schrikdraad onder elektrische spanning, strafbaar gesteld bij art. 6.1.1.1.VCRO; en in de periode van 24 september 1990 tot 20 november 1995 deze werken in stand te hebben gehouden".

Door deze heromschrijving worden dezelfde feiten bedoeld als deze omschreven in de rechtstreekse dagvaarding.

De werken, waarop de tenlastelegging betrekking heeft, zijn volgens het gewestplan (Koninklijk Besluit van 7 maart 1977) opgenomen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Dit laatste is sedert 1 september 2009 geen ruimtelijk kwetsbaar gebied meer in de zin van artikel 6.1.1. derde lid VCRO nu de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden niet genoemd worden in artikel 1.1.2.10° VCRO dat bepaalt wat voor de toepassing van de VCRO dient verstaan te worden onder ruimtelijk kwetsbare gebieden.

In de periode van de ten laste gelegde instandhouding van de werken (van 24 september 1990 tot 20 november 1995), zijnde het tijdstip waarop de rechtstreekse dagvaarding en de erop gesteunde herstellvordering werden aanhangig gemaakt voor de eerste rechter, was het instandhouden nog strafbaar.

Sedert 1 september 2009 is dit echter niet meer het geval.

Ingevolge art. 2 lid 2 Sw. dient van deze mildere strafwet ter zake toepassing te worden gemaakt:

De opheffing van de strafbaarstelling van het ten laste gelegde instandhouden na het tijdstip waarop de eerste rechter van de strafvordering werd geadieerd door de betekening van de oorspronkelijke dagvaarding aan de beklaagde, brengt mee dat de beklaagde voor deze instandhouding dient te worden ontslagen van rechtsvervolging.

Vermits de opheffing van de strafbaarstelling van het instandhoudingsmisdrijf ontslag van rechtsvervolging tot gevolg heeft, kan er thans geen sprake meer zijn van samenloop met het ten laste gelegde oprichtingsmisdrijf.

De feiten ten grondslag liggend aan dit oprichtingsmisdrijf worden in de tijd gesitueerd in de periode van 1 januari 1990 tot en met 23 september 1990.

Rekening houdend met de laatste nuttige stuiting inzake, zijnde een proces-verbaal van verhoor d.d. 7 november 1994, en met de schorsingsperiode van één jaar voor de eerste rechter vanaf de inleidingszitting van 14 december 1995, is de strafvordering met betrekking tot het oprichtingsmisdrijf vervallen door verjaring op 6 november 2000 om middernacht, dit is vòòr de zaak aanhangig gemaakt werd voor het hof van beroep.

Wat de herstellvordering betreft

Het staat vast dat de herstellvordering als accessorium van de strafvordering, teneinde ontvankelijk te zijn, tijdig bij de strafrechter dient aanhangig gemaakt te zijn.

Dit impliceert dat op het ogenblik dat de herstellvordering werd ingesteld een ontvankelijke strafvordering bestond en dat deze strafvordering samen met de herstellvordering of voorafgaandelijk aan de herstellvordering voor het vonnisgerecht aanhangig gemaakt werd als drager van de herstellvordering.

De herstellvordering van de gemachtigde ambtenaar werd aan de procureur des Konings gericht bij schrijven d.d. 2 juli 1991 en werd samen met de strafvordering voor de strafrechter gebracht op 14 december 1995, ogenblik dat de strafrechter er kennis van kreeg.

Dit was zeker tijdig in de zin dat deze gedragen werd door een ontvankelijke strafvordering.

Daarenboven was, op het ogenblik dat de herstellvordering bij het vonnisgerecht werd ingeleid, het misdrijf van instandhouding nog strafbaar zodat er toen nog samenloop (art. 65 Sw.) was met het misdrijf van oprichting – uitvoering van werken. Op dat ogenblik was noch het oprichtingsmisdrijf, noch het instandhoudingsmisdrijf verjaard zodat de herstellvordering, in de mate dat zij gesteund wordt op het oprichtingsmisdrijf, tijdig werd ingesteld (art. 7.7.4 VCRO en 26 V.T. Sv.).

Er dient bovendien op gewezen te worden dat inzake het landschappelijk waardevol agrarisch gebied tot 1 september 2009 nog ruimtelijk kwetsbaar gebied in de zin van art. 6.1.1, derde lid VCRO was.

Dit is een agrarisch gebied waarvoor bepaalde beperkingen gelden met het doel het landschap te beschermen of aan landschapsontwikkeling te doen.

Sedert 1 september 2009 is het ten laste gelegde instandhoudingsmisdrijf niet meer strafbaar.

De opheffing van de strafbaarstelling van het ten laste gelegde instandhoudingsmisdrijf, na het tijdstip waarop de eerste rechter van de strafvordering gevat werd, brengt mee dat de beklaagde voor het instandhoudingsmisdrijf van rechtsvervolgning dient ontslagen te worden, maar niet dat voor de ontvankelijkheid van de herstellvordering en de strafvordering geen rekening met de voormelde samenhang mag gehouden worden.

Vermits het hof bevoegd is om uitspraak te doen over de herstellvordering, blijft deze bestaan zolang de rechter er geen uitspraak heeft over gedaan (Cass. 22 februari 2005, www.cass.be).

De eerste rechter heeft de herstellvordering van de gemachtigde ambtenaar, nu gewestelijk stedenbouwkundige inspecteur, en dus impliciet ook die van de burgerlijke partij, tot afbraak van de paardenloods met betonnen mestbak gegrond verklaard.

In de door de gemachtigde ambtenaar op 2 juli 1991 aan de procureur des Konings gerichte brief wordt, naast de afbraak van deze voormelde constructies, tevens de afbraak van andere constructies gevorderd zoals de betonverharding, twee barakken, een garage en een tuinhuisje.

De herstellvordering nopens deze laatste constructies is echter niet aanhangig bij het hof nu deze niet gedragen is door een ontvankelijke strafvordering.

Voor zover het oprichtingsmisdrijf in hoofde van beklaagde bewezen is kan haar nog een herstelmaatregel op grond van dit oprichtingsmisdrijf worden opgelegd.

Gelet op de gegevens van het strafdossier, meer bepaald de vaststelling in het aanvankelijk proces-verbaal van de ten laste gelegde inbreuk en de verklaring van de echtgenoot van de beklaagde, en gelet op de behandeling van de zaak op de terechtzitting van het hof d.d. 14 november 2011, is het oprichtingsmisdrijf lastens de beklaagde bewezen gebleven.

Dit oprichtingsmisdrijf is de toereikende grondslag voor de gevorderde herstelmaatregel.

Aan de wederrechtelijke toestand, die veroorzaakt werd door dit misdrijf, werd op heden nog geen einde gesteld nu de plaats nog niet in de vorige toestand werd hersteld door de afbraak van de paardenstal en de mestbak, noch werd er een regularisatievergunning voor deze bouwwerken bekomen.

Tot herstellvordering werd beslist door de bevoegde instantie met inachtneming van de substantiële vormvoorschriften en zij werd niet genomen met machtsafwending, machtsoverschrijding of miskennis van enig algemeen beginsel van behoorlijk bestuur en zij strookt met de wet.

Het hof is van oordeel dat de herstellvordering, in acht genomen de motieven aangehaald in de vordering, niet steunt op motieven die vreemd zijn aan de ruimtelijke ordening of op een opvatting van de goede ruimtelijke ordening die kennelijk onredelijk is.

Het misdrijf bestaat immers uit het verrichten van een handeling in strijd met de stedenbouwkundige voorschriften aangaande de voor het gebied toegelaten bestemming.

Het voordeel voor de goede ordening van de ruimte door de afbraak van de constructies weegt op tegen de last die er voor de overtreder uit voortvloeit.

De gevorderde dwangsom per dag vertraging wordt opgelegd nu uit de behandeling van de zaak en het strafdossier blijkt dat er reden is om aan te nemen dat de beklaagde niet vrijwillig zal overgaan tot dat herstel. De op te leggen dwangsom moet haar er toe aanzetten het rechterlijk bevel effectief uit te voeren of te doen uitvoeren binnen de in functie van de omvang van het herstel hierna bepaalde termijn.

Het hof stelt vast dat deze rechtstreeks dagende partijen, in graad van hoger beroep, enkel de bevestiging van de herstellvordering vragen, zoals uitgesproken door de eerste rechter, en daarnaast bij wijze van incidenteel beroep de ambtshalve uitvoering van dit herstel vragen in hun hoofde.

In tegenstelling met wat de beklaagde in conclusie voorhoudt, wordt op heden geen schadevergoeding meer gevraagd door deze rechtstreeks dagende partijen zodat de argumenten van de beklaagde met betrekking tot de onontvankelijkheid van die vordering geen beantwoording behoeft.

Het incidenteel beroep van de rechtstreeks dagende partijen strekt ertoe conform art. 6.1.46 VCRO in hun hoofde tevens de ambtshalve uitvoering van de herstellvordering toe te kennen.

Het hof is van mening dat dit incidenteel beroep ontvankelijk is nu het gedragen is door een ontvankelijk hoofdberoep, meer bepaald door het hoofdberoep van de beklagde tegen de uitgesproken herstellvordering, ook al spreekt de eerste rechter enkel over "de herstellvordering van de gemachtigde ambtenaar".

Deze herstellvordering, zijnde het herstel in de vorige staat, werd oorspronkelijk niet alleen door de stedenbouwkundige inspecteur maar tevens door de rechtstreeks dagende partijen gevorderd, met daarin de ambtshalve uitvoering - als accessorium - begrepen. De eerste rechter heeft over dit laatste geen uitspraak gedaan en dus impliciet afgewezen.

De herstellvordering zelf werd echter gegrond verklaard.

Ook de ambtshalve uitvoering, naast deze voorzien voor de stedenbouwkundige inspecteur, zoals gevraagd door de rechtstreeks dagende partij dient te worden toegekend overeenkomstig art. 6.1.46 VCRO, in geval de beklagde de plaats niet binnen de hierna bepaalde termijn in de vorige toestand herstelt door de afbraak.

Het staat vast dat de redelijke termijn, zoals vermeld in artikel 6 al. 1 E.V.R.M. te dezen overschreden werd.

Dit is het geval omwille van de termijn die, zonder dat dit vereist was voor een goede en eerlijke rechtsbedeling, verliep tussen het hoger beroep van de beklagde inzake op 20 december 2000 en de uiteindelijke vaststelling en behandeling van de zaak door het hof van beroep op 14 november 2011.

Uit art. 21 ter, tweede lid Sv. volgt dat de strafrechter, ook bij vaststelling dat de redelijke termijn van de strafvordering is geschonden, de dader moet veroordelen tot teruggave zo daartoe aanleiding bestaat.

Dit geldt evenzeer voor de maatregel van het herstel van de plaats in de oorspronkelijke toestand die, zoals de teruggave, strekt tot het herstel van de toestand vóór het misdrijf.

De noodzaak om de goede ruimtelijke ordening te handhaven en waar nodig te herstellen biedt, wegens de aard zelf van de herstellvordering die ertoe strekt de gevolgen van het misdrijf ongedaan te maken, geen ruimte tot mildering van de op te leggen herstelmaatregel om redenen die enkel de persoonlijkheid van de dader betreffen en onverenigbaar zijn met de doelstellingen van de wet.

De noodzaak van een passend herstel wegens de overschrijding van de redelijke termijn wordt daarenboven beïnvloed door de omstandigheid dat de betrokkene in afwachting van de uitspraak langdurig voordeel heeft kunnen halen uit de door haarzelf gecreëerde toestand.

Teneinde te voldoen aan het bepaalde in de artikelen 6.1 en 13 E.V.R.M. kan de strafrechter, binnen de bevoegdheden die artikel 149, §1 Stedenbouwdecreet 1999 hem toekent, en onverminderd de door hem te verrichten legaliteitstoets krachtens artikel 159 Grondwet, zich ertoe beperken als passend herstel enkel de overschrijding van de redelijke termijn op authentieke wijze vast te stellen (zie Cass. 25 januari 2011).

**OM DEZE REDENEN,
HET HOF,**

RECHTSPREKEND NA TEGENSPRAAK;

Gelet op de in het bestreden vonnis door de eerste rechter aangehaalde wetsartikelen, alsook de artikelen :

- 24 van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;
- 210 en 211 van het Wetboek van Strafvordering;
- 6 E.V.R.M.;
- 21 t/m 28 V.T. Sv.;
- 33 Programmawet van 5 augustus 2003;
- 84 Hypotheekwet;

Verklaart het hoger beroep van de beklagde, in zoverre gericht tegen de burgerlijke vordering tot betaling van schadevergoeding die ongegrond verklaard werd, niet ontvankelijk;

Verklaart de hogere beroepen voor het overige ontvankelijk;

Doet het bestreden vonnis teniet en opnieuw rechtsprekend :

Verklaart de strafvordering met betrekking tot het ten laste gelegde oprichtingsmisdrijf, zoals heromschreven, vervallen door verjaring;
Ontslaat de beklagde van rechtsvervolging voor het ten laste gelegde instandhoudingsmisdrijf, zoals heromschreven;

Stelt de overschrijding van de redelijke termijn met betrekking tot de herstellvorderingen vast;

Beveelt op vordering van de gewestelijk stedenbouwkundig inspecteur (voorheen de gemachtigde ambtenaar) op het perceel te aan kadastraal gekend het herstel van de plaats in de vorige toestand door de afbraak van de paardenstal en van de betonnen mestbak voor stalresten binnen een termijn van ZES MAANDEN vanaf de dag waarop dit arrest in kracht van gewijsde zal treden, onder verbeurte van een dwangsom van 49,57 euro per dag vertraging;

Zegt voor recht dat de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur en de partijen in geval het arrest niet vrijwillig wordt uitgevoerd binnen voormelde termijn, zelf in de uitvoering ervan kunnen voorzien overeenkomstig hetgeen bepaald is in artikel 6.1.46 VCRO;

Verstaat dat deze eindbeslissing op de kant van de overgeschreven dagvaarding ingeschreven wordt op de wijze bepaald in artikel 84 van de hypotheekwet.

Veroordeelt de beklaagde tot de kosten in eerste aanleg gemaakt, deze aan de zijde van de rechtstreeks dagende partijen niet begroot bij gebrek aan omstandige opgave, en deze aan de zijde van het openbaar ministerie bepaald op 12,47 euro, alsook tot de kosten van hoger beroep bepaald op 144,67 euro.

Vaststellend dat deze kosten ondeelbaar werden veroorzaakt door het bewezen verklaard oprichtingsmisdrijf.

Aldus uitgesproken in openbare terechtzitting van **12 december 2011**, waar aanwezig waren :

raadsheer d.d. voorzitter,
raadsheer,
plaatsvervangend raadsheer,
advocaat-generaal,
griffier.